

ПРИРЕЂИВАЧЕВА РЕЧ

Бићу искрен, када су *Теме* прошле године расписале позив ауторима да пошаљу текстове за темат „Етничке већине и етничке мањине у пограничним општинама“, и одредиле да га приредим, мислио сам само на истраживаче са пројекта „Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије“ (179013), којим руководим и који се изводи на Универзитету у Нишу, тачније на Машинском факултету. Таква „ускогрудост“, иначе мени несвојствена, што сам ваљда показао уређивајући *Теме* у претходном десетогодишњем периоду, на мало ме обузимајући, плод је већ установљене праксе у нашим водећим часописима по којој уредник и редакција већма објављују чланке својих колега са факултета и института, истраживача са пројекта на којима и сами учествују.¹

Било како да било, из те недоличне ситуације „извукло“ ме је неколико текстова угледних социолога, демографа, економиста, географа, лингвиста и теоретичара безбедности са других институција, који су успешно издржали рецензентску „оштрицу“.²

Да није тако једноставно, како сам малкице и сâм мислио, показује Душан Маринковић, све утицајнији српски социолог, у есеју „Хетеротопије, границе и моћ: социолошки допринос обнови потиснутих тема“.³ Он подсећа да се обнавља интерес за социолошко бављење *просторима*, *местима* и *границама*, а да је основна претпоставка да за социологију не постоји никакав јединствени и хомогени простор, већ подељен и хетероген: „У том смислу, границе представљају једну од кључних претпоставки да се простор појави и као хетероген и као друштвено произведен. Посебна пажња посвећена је појму хетеротопије (другим местима/местима других) као оним просторима и местима који производе другог у односу на поредак свакодневног (нормалног) живота.“ На његовом трагу је, али не и са истом теоријском замисли, Весна Трифуновић у напису „Културна политика у Србији: проблем центра и периферије“: „(б) у контексту утицаја

¹ Довољно је консултовати неколико последњих годишта социолошких, правних и економских часописа.

² Пристигло је доста радова који нису добили позитивне рецензије.

³ Видети, вероватно до сада, његову најбољу студију: „Регионални други“, у *Regioni i regionalizacija*, стр. 11-33. Нови Сад: Mediterran, 2012.

владајућих групација на културну политику; пошло се од претпоставке да културна политика, која није у потпуности дефинисана, доводи до асиметричног културног развоја унутар кога долази до успостављања поделе на 'центар' и 'периферију', која укључује и пограничје.“ Теоријско-искуствену потврду Д. Маринковићевих отворених питања налазимо у тексту Драгана Коковића и Душана Ристића „Културне разлике, етничке границе и етничка дистанца: истраживање у Војводини“, у којем се уважавају и славни теоријски домети интеракционистичког приступа Фредрика Барта (Barth), посебно његова отвореност и теоријска инклузивност: „Етницитет и етнички идентитет се тумачи као последица друштвеног процеса успостављања етничких граница. Етнички идентитет се не посматра као својство које је инхерентно одређеној етничкој групи, већ као континуиран процес друштвене поларизације и дихотомизације.“

Остали, хвале вредни текстови⁴ – аутора Горана Пенева, Милована Вуковића, Данијеле Воze, Срђана Голубовића, Наташе Голубовић, Михаила Антовића, Душана Стаменковића, Милоша Тасића, Марије Цветковић, Бојана Ђерчана, Тамаре Лукић, Милке Бубало Живковић, Обрада Стевановића, Саше Мијалковића, Дане Субашића и Драгана Млађана – крећу се у горепоменутим теоријским поставкама. Они су требало и да појачају тематску позадину темата. А моја главна тематска намера је била да се једино потврде три наоко просте (да ли?) поставке: а) *на граници, шире у пограничју, етничке већине очас се налазе/нађу у положају етничке мањине*; б) *на граници, шире у пограничју, етничке мањине очас се налазе/нађу у положају етничке већине*;⁵ и в) *на граници, шире у пограничју, већинство-мањинство јесте природно подручје за мултикултурни и, боље, интеркултурни живот*. Шире интеграције, не само поспешиване од Европске уније, и прекогранична сарадња, вековима живљена, само треба да добију редовни и уређени облик.

У Нишу, 23. 12. 2012.

Драгољуб Б. Ђорђевић

⁴ Уз њих иде и одговарајућа библиографија – „Селективна библиографија радова на тему границе и пограничја“ – коју сам спремио у сарадњи са Милошем Јовановићем.

⁵ Поједини текстови пате од мане јер се заснивају на ранијим пописима, а не на прошлогодишњем: резултати о националном изјашњавању доступни су тек од децембра ове године.